

Naše vztahy k Belgii byly vždy přátelské.

Když německá armáda napadla neutrální království, sledovali jsme s napětím vývoj boje. Rozhodnutí krále Leopolda, vzdát se s obklíčenou armádou, vyvolalo v našich řadách pochybnosti o správnosti jeho postupu. Článek přímého svědka událostí v pohnutých dnech zhroutil Belgie přispěje ku vysvětlení skutečností:

EMILE CAMMAERTS:

Situace Belgie od září 1939 do ledna 1941

1.) Proč Belgie zůstala neutrální před květnem 1941

Tradiční politikou malých států na evropském západě je neutralita v mezinárodních konfliktech. Přistoupení BELGIE k locarnskému paktu bylo v podstatě opuštění této politiky, bylo však možné v době demilitarisace Porýní a v době, kdy světovou politiku ovládaly myšlenky o vzájemné pomoci.

Když Německo vypovědělo Locarno a obsadilo Porýní, BELGIE zůstala na straně ostatních signatářů, avšak pozdější vývoj událostí (francouzsko-sovětský pakt, vystoupení Italie, ideologický zápas fašismu s komunismem, nacházející první výraz v občanské válce španělské) vzbudil velké hnutí myslí v Belgii. To vedlo k prohlášení neutrality. Prohlášení vzaly na vědomost Velká Británie a Francie v dubnu 1937 a Německo v říjnu téhož roku. Všechny tyto mocnosti zároveň zaručily neutralitu BELGIE.

Rozhodnutí BELGIE zůstat neutrální v konfliktu 1939 bylo doprovázeno všeobecným souhlasem. Bylo v zájmu Francie mít severní hranici chráněnou 500.000 armádou neutrálního státu a opevněními na belgicko-německých hranicích. Kdyby po přepadení Norska Belgie upustila od neutrality, byla by v zápětí proměnila své území ve válčiště, aniž by Velká Británie a Francie měly nějakou materiální výhodu z této změny.

Je třeba připomenout, že od roku 1936 pracovali král a vláda v naprosté dohodě a že jejich politika se těšila podpoře většiny voličstva. Tato politika byla schválena převážnou většinou v senátu ještě tři neděle před německým útokem a tuto politiku schválili i republikánští senátoři, kteří až dosud s ní nesouhlasili.

č. 2/41

2.) Proč belgická armáda ustoupila 15. května

Německý útok se projevil 10. května. Belgická armáda o počtech 600.000 mužů zaujala obranné postavení podél Albertova kanálu a kolem Liège. Vláda požádala garantující mocnosti o pomoc a otevřela jižní hranice britským a francouzským jednotkám. S hlediska diplomatického byla situace stejnou jako v srpnu 1914.

Podle čl. 68 belgické ústavy je král nejen hlavou státu, nýbrž i vrchním velitelem národních sil. Tato kombinace politické a vojenské moci a odpovědnosti způsobila již obtíže v r. 1914. Tentokrát však po pádu Antverp byl král Leopold ve zvlášť tragickém postavení, když jeho armáda byla podstatně zeslabena a odříznuta od své zásobovací base.

Odpovědnost za tuto situaci nenesou však Belgičani. Po průlomem obranného postavení na Albertově kanálu, způsobeném materiální převahou Němců (hlavně letectvo), belgická armáda ustoupila v pořádku na silné postavení Antverpy-Namur, kde 22 belgických divisí se umístilo vedle 9 britských a 11 francouzských divisí. Obrana byla úspěšná. Rozkaz k ústupu byl dán francouzským velením a byl vynucen průlomem francouzské fronty u Sedanu. (Proslov Reynaudův 21. května a Churchillův 18. května.)

3.) Proč se belgická armáda vzdala 28. května

Od počátku války vyzýval král Leopold své jednotky, aby vydržely stůj co stůj. Poslední výzva je z 25. května. V též den čtyři členové vlády žádali krále, aby ustanovil svého zástupce ve velení a odjel do Anglie, čímž by se vystříhal nebezpečí zajetí. Mezi dvěma povinnostmi t.j. hlavy státu a vrchního velitele armády král Leopold se rozhodl pro druhou.

27. května, po poradě s členy svého štábu a s jejich plným souhlasem, král Leopold oznámil německému hlavnímu stanu svůj úmysl zastavit nepřátelství. Stalo se tak v situaci, kdy ústup byl již prakticky nemožným a kdy bojová síla armády byla zcela opotřebována, takže její odpor nemohl již přinést žádného prospěchu spojencům. KRÁL NEVYJEDNÁVAL A NEUZAVŘEL TAKÉ ŽÁDNÉ ÚMLUVY. JEDNAL JEN JAKO VRCHNÍ VELITEL A PO VZDÁNÍ BEZ VÝHRAD SE STAL VÁLEČNÝM ZAJATCEM. Stejně tak vzdání holandské armády (čtrnáct dní dříve) mělo jen vojenský význam a nezměnilo nic na politickém postoji státu vůči útočníkovi.

Ohromení způsobené belgickou kapitulací bylo zaviněno jednak příliš optimistickými zprávami, vydávanými o situaci

č. 2/44
na severu na počátku kampaně, jednak rozhlasovým projevem ministerského předsedy Reynauda dne 28. května 1940. Pod vlivem pozdějších zpráv jeví se situace v jiném světle. Je známo, že Weygandova protiofensiva, oznamovaná s tak velkým hlukem, nikdy nedozrála. Němci, postupující nezdělitelně proti vyčerpané belgické armádě, tlačili ji k severu a rozšiřovali mezeru mezi ní a britskými expedičními silami. V nedávno vyšlé anglické knize THE WAR FOR WORLD POWER potvrzuje autor, že belgická armáda se vzdala teprve potom (ne dříve) když již nebylo lze čekat žádnou pomoc britskou nebo francouzskou, kdy všechny belgické síly a zálohy byly vyčerpány a kdy jednotky již nebyly schopny odporu. V té době i Francouzi a Angličani byli ve stejně těžké situaci a gen. Gort musel nasadit dvě divise, aby zachránil spojení a zabránil definitivnímu roztržení.

Je třeba připomenout, že ústup britských expedičních sil k Dunkirku se stal nevyhnutelným, jakmile padla myšlenka na protiofensivu a že tento ústup byl proveditelný jen proto, že belgická armáda poslušna výzvy svého krále vydržela po další čtyři dny úderu německé armády a zkoušku leteckého bombardování, proti němuž neměla ochrany.

4.) Byli spojenci upozorněni předem?

Paul Reynaud zvláště zdůraznil fakt, že gen. Blanchard nedostal předem upozornění o králově rozhodnutí. Zpráva je sice doslova přesná, ale nelze z ní vyvozovat závěr, že král chtěl úmyslně zatajit spojencům své úmysly. 25. května bylo zasláno do Londýna a do Paříže upozornění na nebezpečí hrozící belgické armádě. 26. května v poledne dostal náčelník francouzské mise u belgického hlavního stanu písemnou zprávu o beznadějné situaci. Ve zprávě stojí: „Belgické vrchní velení žádá Vás, abyste zpravil vrchního velitele spojeneckých sil o tom, že situace belgické armády je velmi kritickou. Belgické vrchní velení zamýšlí bojovat až do úplného vyčerpání všech sil a zdrojů . . .“ V 18 hod. gen. Blanchard navštívil belgický hlavní stan.

Následujícího dne, poslední před vzdáním, král zaslal telegram stejného obsahu britskému hlavnímu stanu a dal odevzdat podobné upozornění náčelníku francouzské vojenské mise. Když pak odpoledne dne 27. května bylo učiněno osudové rozhodnutí, byla o něm podána zpráva zároveň náčelníkům britské a francouzské vojenské mise. Náčelník francouzské vojenské mise oznámil, že se mu podařilo spojit se radiotele-

č. 2/49
graficky s gen. Weygandem, že však nedostal spojení s gen. Blanchardem, který náhle změnil své stanoviště.

Je třeba ještě dodat, že v době, kdy se doufalo v zastavení nepřátelského postupu v západních Flandrech, bylo připraveno obranné postavení na Yseře. Obranné postavení bylo obsazeno jednou francouzskou divísi, operující společně s Belgičany. PO DOHODĚ BELGICKÉHO VRCHNÍHO VELENÍ S FRANCOUZSKOU VOJENSKOU MISSÍ OPUSTILA TATO DIVISE SVÉ POSTAVENÍ NA BELGICKÝCH NÁKLADNÍCH AUTOMOBILECH A TO V PŘEDVEČER KAPITULACE.

Názory na význam králova rozhodnutí mohou býti různé. Jsou však neodůvodněna jakákoli podezření z jeho náklonosti k nazismu, z dvojjakosti nebo z defaultismu. Důvěryhodní svědkové, kteří s ním byli v době kapitulace, kteří mají spolehlivé záznamy o událostech, nebo kteří měli příležitost navštívit jej v Belgii po tragických událostech, chválí jeho loyaltitu a vlastenectví.

Zprávy z obsazené Belgie poukazují, že králova popularita je stejná jako dříve a že Belgičani oceňují skutečnost, že král od počátku svého zajetí se nikdy nepropůjčil německým intrikám. Králova popularita je potvrzována i poznámkami německé propagandy, snažící se vyvolat (hl. v Anglii) antagonismus vůči Leopoldovi.

5.) Jaké bylo chování belgické vlády po 28. květnu

Čl. 82 belgické ústavy stanoví: „Není-li král schopen dále vládnout, ministři — po zjištění této neschopnosti — musí svolat parlament.“

Ihned po přepadení Belgie byla přeložena armádní base do Francie a tam odjeli také ministři. Jakmile pak zde uslyšeli, že došlo k belgické kapitulaci (zpravení P. REYNAUDEM), vydali prohlášení, že král v rukou nepřátel není schopen vlády a že veškerá výkonná moc přechází na vládu. 28. května pak prohlásil belgický ministerský předseda, že cílem belgické politiky zůstává obrana území a že vláda je rozhodnuta pokračovat v boji všemi svými prostředky na straně Velké Británie a Francie.

Zhroucení Francie snížilo povážlivě tyto prostředky a připravilo Belgii o největší část lidských i materiálních sil. Po uzavření příměří odjeli belgičtí ministři kolonií a financí do Londýna, aby se dohodli s britskou vládou o zapečení zbývajících belgických zdrojů (hl. belg. Congo) do společného boje. Předseda vlády Pierlot a ministr zahraničí Spaak považovali

č. 2/49
za svou povinnost zůstat ve Francii tak dlouho, dokud většina uprchlíků nebude repatriována. V říjnu m.r. pak přibyli oba do Londýna. Belgičtí ministři v Londýně jsou schopni plnit své ústavní povinnosti v plné vládní odpovědnosti. Jejich prvním činem bylo rozhodnutí o povolání do zbraně všech belgických státních příslušníků ve věku schopném vojenské služby.

6.) Jaké je nynější chování belgického národa?

Belgie ztratila dočasně krále, armádu, svobodu a zároveň i své zdroje nahromaděné ve Francii. Belgičani v obsazené zemi mají ruce svázané a úpí pod krutým útlakem. Nelze pochybovat o tom, že po katastrofě národní armády a zhroucení Francie následovalo období deprese a ztráty odvahy. Pod dojmem skvělé obrany Velké Británie vzrůstá však naděje a sílí odvaha. Značný počet vlastenců je připraven riskovat svůj život při sabotážních činech. Tato resistance sílí při vzpomínce na urputný zápas civilního obyvatelstva v letech 1914–1918.

Za hranicemi setrvávají belgičtí vlastenci v rozhodnutí pracovat a bojovat po boku Velké Británie.

Z Á V Ě R :

Až bude jednou psána úplná historie této války, fakta řečená v předcházející části a důkazy, které ještě nemohou být uveřejněny, ukáží :

1.) že belgická politika před útokem na stát byla výsledkem vývoje mezinárodní situace, na kterou BELGIE neměla vlivu a že nemůže být spojována s tragedií z 28. května 1940;

2.) že obrana státu v boji, na jehož způsob a spád BELGIE nebyla připravena, byla vedena s největší rozhodností a to jak belgickým velením, tak armádou. Bylo to vícekrát uznáno v communiqué britského hlavního stanu. Hlavní příčinou porážky pak byl spád situace, zaviněný francouzským neúspěchem u Sedanu;

3.) v rozporu s panujícím názorem je skutečnost, že upozornění na nastávající kapitulaci bylo dáno několikrát spojencům;

4.) nejsou žádné důkazy o neloyalitě nebo neupřímnosti krále Leopolda a to jak před zahájením nepřátelství, tak po dobu kampaně i od té doby, kdy se stal válečným zajatcem;

5.) kapitulace belgické armády byl akt výlučně vojenský. Belgičtí ministři, kteří dne 28. května 1940 převzali veškerou vládní moc, nevedli od té doby žádných jednání s Němci a ohlásili své rozhodnutí pokračovat v boji až do osvobození země.